

Göç ve Uyum
Şanlıurfa'da Bulunan Suriyeli Sivil Toplum Kuruluşları
Mevcut Durum Analizi ve Süreç Yönetimi Çalıştayı
7 Şubat 2019
Şanlıurfa, TÜRKİYE

Açılış Konuşmaları
Prof.Dr. Esra Siverekli, Harran Üniversitesi Rektör Yardımcısı
Öğr. Gör. Abdülkadir Aydın, Harran Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma
Merkez Müdürü

Birinci Oturum: 09:30-12:00
**Şanlıurfa'da Faaliyet Gösteren STK'ların Temel Nitelikleri ve Suriyelilere Yönelik
Gerçekleştirdikleri Faaliyetlerin Durum Analizi**

İkinci Oturum: 13:30-16:00
Süreç Yönetiminde Görüş ve Beklentiler

Raporu Hazırlayanlar
Dr. Fatma Çakmak (HÜGÖÇ Müdür Yardımcısı)
Dr. Hakan Gülerce (HÜGÖÇ Müdür Yardımcısı)

ÇALIŞTAY RAPORU

“Göç ve Uyum: Şanlıurfa’da Bulunan Suriyeli Sivil Toplum Kuruluşları Mevcut Durum Analizi ve Süreç Yönetimi Çalıştayı” 7 Şubat 2019’da Harran Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkez Müdürlüğü’nün ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir.

Temel faaliyet alanı Suriyelilere yönelik yardım ve destek sunmak olan ve Şanlıurfa’da eğitim, sağlık, sosyal yardım gibi alanlarda faaliyet gösteren Muhacir ve Ensar Derneği, Merhametli İnsanlar Derneği, Şam Yetim Derneği, Suriyeli Alimler Derneği, Atta Derneği, Mekke-i Mükerrreme Dini İlimler Derneği, Horizon Derneği, Rızık ve Suriyeli Diş Hekimleri Derneği olmak üzere toplamda dokuz Suriyeli sivil toplum kuruluşunun yetkililerinin ve Harran Üniversitesi bünyesinde göç ve mültecilik alanında çalışan çeşitli akademisyenlerin katıldığı çalıştay İl Göç İdaresi’nden temsilcilerin de katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Açılış konuşmalarını Harran Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof.Dr. Esra Siverekli ve Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü (HÜGÖÇ) Öğr. Gör. Abdülkadir Aydın’ın yaptığı çalıştay, açılış konuşmalarının hemen ardından moderatörlüğünü HÜGÖÇ Müdür Yardımcısı Dr. Hakan Gülerce’ nin yaptığı “Şanlıurfa’da Faaliyet Gösteren STK’ların Temel Nitelikleri ve Suriyelilere Yönelik Gerçekleştirdikleri Faaliyetlerin Durum Analizi” oturumu ile devam etmiştir.

Oturumda öncelikli olarak tüm katılımcılar söz almış ve genel olarak yapılan çalışmalardan bahsedilmiştir. Bu kapsamda özellikle Suriyeli STK temsilcileri kısa birer sunumla temel faaliyet alanları, paydaş kurumları, dernekleşme tecrübeleri, saha deneyimleri gibi konularda süreç içerisinde gelişmiş olan deneyimlerini aktararak katılımcılarla bu süreçte yaşamış oldukları zorluklardan da söz etme imkanı bulmuşlardır. Uyum üst başlığıyla devam eden öğleden sonra oturumunda ise, sürecin daha etkin ve kapsayıcı bir nitelikte geliştirilebilmesine yönelik üniversite ve Suriyeli sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği ve karşılıklı tecrübelerin paylaşılmasına, akademi-kamu ve sivil toplum ortaklığının getireceği çok yönlü, etkin ve süreklilik arz eden bir koordinasyonun sağlanabilmesine yönelik öneri paylaşımlara imkan sunan fikir alışverişleri yapılmıştır.

Rapor, sürece ilişkin genel bir durum değerlendirmesi; çalışmaya katılmış olan sivil toplum kuruluşlarının, kamu kurum temsilcilerinin ve akademisyenlerin temel tartışma eksenleri ile şekillenmiş olan tespit ve önerilerle, genel bir durum değerlendirmesinden oluşmaktadır.

GİRİŞ

Suriye’de devam eden iç savaş nedeniyle milyonlarca insan zorunlu olarak sınır ötesi göçe maruz kalarak yerlerinden edilmiştir. Bu göç, yoğunluklu olarak Suriye’nin çevre ülkelerine yönelik gerçekleşmiştir ve sayıca en fazla göç alan ülke konumunda olan Türkiye, hal-i hazırda dört milyona yakın Suriyeli mülteciyi barındırmaktadır. Bununla birlikte Suriyeli mültecilerin büyük çoğunluğu İstanbul ve Şanlıurfa’ da yaşamaktadır. Sürecin başında, “geçici misafirler” kategorisinde değerlendirilen Suriyeli göçmenler, iç savaşın uzamasıyla birlikte en azından uzunca bir süre daha burada kalacakları açıkça anlaşılan kalıcı misafirlere dönüşmüşlerdir. Bu durum göç ve uyum sürecinin bundan sonraki tüm etaplarında, çeşitli farklılıklar içeren kültürlerin bir arada barış ve huzur içerisinde yaşamaları konusunda da çok yönlü çalışmaların yapılmasını zaruri hale getirmiştir. Zira birbirinden oldukça farklı ve sürekli değişen anlamlandırmalarla ilerleyen, yeni tanımlamalar ve kimlik içeriklerinin de eşlik ettiği göç süreci, uyumun karşılıklılığı esasına göre içeriklendirilmiş politika ve çalışmalarla kuşkusuz daha sağlıklı koşullara kavuşturulabilecektir. Bu bağlamda göçün hem göçmen açısından hem de ona hayatında yer açan yerli halk açısından iç içe geçmiş çeşitli sosyal ve insan etkileşimlerle dolu yönleri, karşılıklı uyumun da sosyal-ekonomik-psikolojik etaplarla zenginleştirilmiş insani bir dengeyle yol almasını gerektirmektedir.

Bugün toplumun önemli mekanizmalarından biri olan Sivil Toplum Kuruluşları göç ve göçün beraberinde getirdiği sorunların çözümünde ve imkanların en iyi şekilde değerlendirilmesinde saha tecrübesini yoğun üstlenen yapılardan biri olarak önemli katkılar sunabilmektedir. Eğitimden sağlığa, acil yardımdan istihdama kadar bir çok konuda saha tecrübesine sahip ve ciddi çalışmalar yapan yerel halk tarafından kurulmuş ve yönetilen STK’ların yanı sıra Suriye’den göç eden mültecilerin veya daha sonra vatandaşlık almış

göçmenlerin kurdukları ve faaliyette olan STK'ların da hem sayı hem de tecrübe anlamında sürecin işleyişine etkileri görmezden gelinemez. Bu anlamda özellikle Suriyeli STK'ların katılımıyla gerçekleştirilen “Göç ve Uyum: Şanlıurfa’da Bulunan Suriyeli Sivil Toplum Kuruluşları Mevcut Durum Analizi ve Süreç Yönetimi” Konulu Çalıştay, dayanışma amacıyla faaliyetlerde bulunan Suriyeli STK'ların çalışmalarını ortaya koymak, birbirleriyle ve üniversitemizle olan irtibatlarını sağlamak, Suriye’den Türkiye’ye zorunlu göçe maruz kalan insanların sorunları hakkında daha detaylı bilgi sahibi olmak ve bu bilgileri ilgili karar alıcılara sunulmak üzere raporlamak amacıyla düzenlenmiştir.

Çalıştayda katılımcıların ve özellikle Suriyeli sivil toplum kuruluşlarının temel faaliyet alanları çerçevesinde tanıtılması ve göç çalışmalarını farklı etaplarda destekleyen temsilcilerin genel işbirliği tecrübelerinin haritalandırıldığı ilk oturumun hemen ardından, ikinci oturumda sürecin insani hassasiyet eşiklerinden ve ortak vicdani deneyimlerden hareketle geliştirilmesine ve çok yönlü uyumun sağlanabilmesine yönelik olarak karşılıklı fikir alışverişlerinde bulunulmuş; bu süreçte karşılıklı olarak atılması gereken somut adımların neler olduğu üzerinde durularak, ortak bir yol haritası imkanı için akademi, kamu ve sivil toplum paydaşlarına düşen sorumluluklar hakkında öne çıkan tespit ve öneriler tartışılmıştır.

Çalıştay bir nevi grup odak görüşmesi yöntemiyle yapılmıştır. Daha önceden hazırlanan sorular hem katılımcılara hem de akademisyenlere gönderilmiş, bu şekilde çalıştay öncesinde tüm katılımcıların temel tartışma eksenleri ile ilgili olarak fikir edinmeleri sağlanmıştır. Çalıştay esnasında bu sorular zamanlamaya dikkat edilerek sorulmuş ve bütün katılımcıların aktif olarak kendilerini ifade edebilmelerini sağlama noktasında azami gayret gösterilmiştir. Aynı zamanda yer yer sorular birleştirilmiş ve tartışmanın akışına göre ek sorular da sorulmuştur. Genel hatlarıyla sorulan sorular bu raporun ekinde mevcuttur.

Çalışmaya katılan STK'ların ağırlıklı olarak insani yardım, eğitim, sağlık ve uyum çalışmaları yapmakta oldukları tespit edilmiştir. İlgili STK temsilcileri bu çalışmaların yürütülmesinde Harran Üniversitesi ile her türlü işbirliğine açık olduklarını ifade ederek birlikte çalışma talebinde bulunmuşlardır. Bu anlamda STK'ların hem mültecilere ulaşma, hem onların kültür yapılarını iyi derecede tanıma hem de sahada olmaları nedeniyle süreç açısından çok önemli bir konumda oldukları açıktır. Özellikle Harran Üniversitesi'nin göç, uyum, istihdam vb. gibi konularda almış olduğu insiyatifler çerçevesinde yapacağı akademik

çalışmalarla Suriyeli STK'ların saha tecrübelerinin birleştirilmesinin üreteceği ortak deneyimin, mevcut göç sürecinde ülkemizin omuzunda taşıdığı yükü hafifletecek katkılar verebilecek olması oldukça önemlidir. Bu anlamda çalışmaya Göç İdaresi'nden yetkililerin de katılmış olması bu istekliliği ortaya koymaktadır. Dolayısıyla sivil toplumun saha tecrübesini aktardığı, devlet kurumlarının yeni politikalar ürettiği, üniversitelerin akademik bilgiyi aktive ettiği ve girişimcilerimizin sosyal sorumluluk kapsamında profesyonel deneyimlerini ortaya koyduğu stratejik bir ortaklığın oluşturulması; ayrıca tüm bu birlikteliğin mülteciye dokunacak insani bir yaklaşımla yol alması, uyum çalışmalarını daha etkili ve nitelikli hale getirecektir. Diğer bir önemli husus da yapılan çalışmaların bir sürekliliğe oturtularak ilgili çalışmalarda artık aksiyona geçilmesi gerektiği konusudur. Toplantıda bazı STK temsilcilerinin de bir beklenti olarak ifade ettiği gibi, bu süreçte yapılacak çalışmalar; “sadece toplanıp dağılan” birer etkinlikten ibaret kalmamalı, bu toplantıların çıktılarını alınan kararları denetleyerek mültecilerin ve yerel halkın birlikte yaşayabileceği bir yaşam tarzına zemin hazırlayacak şekilde müspet katkıları olan ürünlere dönüştürülmelidir.

Diğer önemli bir husus da son yıllarda altın çağını yaşayan sosyolojinin ve özellikle gündemde olan ve büyük ilgi toplayan göç olgusunun bir endüstriye dönüşmesine yönelik popüler ilgilerin de çoğalma riskidir. Göç ve uyum çalışmalarının bir endüstriye dönüşmesi veya konu ile ilgili projelerin, gündelik popüler ilgilerin gölgesinde ilerlemesi; yapılacak faaliyetleri göstermelik ve yüzeysel kılarken hem çalışmayı yapanlara hem de göçmenlere zarar verecektir. Benzer şekilde bu tarz ilgilerin göç alanında yaygınlık kazanması, harcanan maddi manevi kaynakların da israfına yol açabilecektir. Çalıştayın bu hassasiyetlere dikkat edilerek yapıldığına dair genel kanaat, katılımcıların toplantının sonunda üzerinde hemfikir oldukları önemli görüşlerden biri olmuştur. Dolayısıyla toplantı vesilesiyle üniversitemizden katılan akademisyenler ve Suriyeli STK'lar arasında bir güven ortamı oluşmuş ve programın başından sonuna kadar dolu dolu verimli bir çalıştay gerçekleştirilmiştir.

İlki hem bir başlangıç hem de bir durum tespiti olması açısından çok verimli geçen çalıştayın belirli periyotlarla daha spesifik konulara eğilerek gerçekleştirilmesi düşünülmektedir. Bu çalıştaylar serisinin diğer bir hedefi ise; Şanlıurfa'da bulunan göç ve uyum üzerine çalışmaları bulunan Suriyeli ve yerel STK'ların bir araya getirilmesi suretiyle ortak yapılabilecek faaliyetlere zemin hazırlamaktır. Daha sonra bu çalışmalar, yukarıda da bahsedildiği üzere, Sivil Toplum Kuruluşları, Üniversiteler, Sosyal Girişimci Firmalar ve

Devlet Kurumlarının birlikte çalıştığı bir platforma dönüşebilecektir. Kuşkusuz bütün insanlığın en önemli meselesi haline gelen zorunlu göç konusu ile baş edebilme ve karşılaşmada toplumların kendini yeniden sağlıklı bir şekilde üretebilmesi için çok yönlü mekanizmalar geliştirilmelidir. Bu mekanizmalar da bir toplumun bütün kurumlarıyla ve insanlarıyla daha en başta kendi içinde yakalaması zorunlu olan bir uyum içerisinde ve birlikte çalışarak gerçekleşebilecektir. Çalıştay sonunda ortaya çıkan bu raporun, söz konusu bağlamlarda taraflara sunulabilmiş önemli bir katkı olacağını temenni etmekteyiz.

TESPİT VE ÖNERİLER

1.STK Faaliyetleri Ekseninde Yapılan Mevcut Durum Analizi ve Öneriler

1.1. Mevcut Durum: Kurumlararası Koordinasyon Eksikliği ve Yapılan Toplantılarda Ele Öne Çıkan Fikirlerin Karar Alma Aşamalarında Dikkate Alınması Gerekliliği

Çalıştay katılımcıları arasında yer alan Suriyeli sivil toplum kuruluşları, göç idaresi temsilcileri ve akademisyenlerin öncelikli olarak vurguladıkları noktalardan biri göç sürecinin farklı etaplarında yer alan tarafların gerekli ölçüde sağlanabilmiş bir iletişimden yoksun olmalarının beraberinde getirdiği koordinasyon eksikliği olmuştur.

Suriyeli sivil toplum temsilcilerinin dikkat çektiği bir başka husus ise; kendi imkanlarıyla ve gönüllülük esaslarına dayalı olarak gerçekleştirilen faaliyetlere ilişkin sorun, tecrübe ve beklentilerin aktarıldığı toplantılarda öne çıkan hususların yetkililerce sahanın dönüşümünde etkin bir biçimde dolaşıma dahil edilmesi ve sadece kağıt üzerine kaydedilmiş afaki bir paylaşım olarak kalmaması vurgusu olmuştur. Bu hususta özellikle göç idaresi yetkililerince kamu hizmeti sunarken yaşanan iletişim ve koordinasyon eksikliğine dair Suriyeli sivil toplum kuruluşlarına iletilmiş problemler ekseninde öne çıkan durum, karşılıklı olarak konuya duyarlı bir yaklaşımın her aşamada gözetilmesi gerekliliğini öne çıkarmıştır.

Öneriler:

--- Karşılıklı koordinasyonu etkin kılacak bir iletişim mekanizmasının oluşturulması gerekmektedir.

--- Yapılan toplantılarda öne çıkan fikir ve taleplerin etkin takibinin bir süreklilik içerisinde izlenebilmesine yönelik karşılıklı hassasiyetin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.

1.2. Mevcut Durum: Suriyeli STK'ların Devlet Kurumlarınca Yürütülen Çalışmalara Gönüllü Olarak Destek Verme İsteği, Bilgi ve Saha Tecrübelerinin Paylaşılmasına Yönelik Talepler

Kamu hizmetlerinde özellikle de eğitim konusundaki süreçlerde Türkiye'de çalışan Suriyeli öğretmenlerin diploma kontrollerinin izlenmesi ve teyidine yönelik olarak çeşitli alanlarda Milli Eğitim'le ortak hareket ettiğini ifade eden bazı sivil toplum kuruluşu temsilcileri hem göç öncesindeki faaliyet tecrübelerini hem de sürecin başından bu yana sahada edinmiş oldukları birikimi gerekli görüldüğü takdirde tüm kamu kurumlarıyla paylaşabileceklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda kendilerine düşen rolü üstlenmekten geri durmayacakları ve eğitimin yanında bilgi ve deneyimleri doğrultusunda gerekli görüldüğü durumlarda sağlık ve sosyal hizmet gibi uyum sürecinin farklı boyutlarına yönelik de katkı sunma taleplerini katılımcılara iletmışlerdir.

Öneriler:

---Her sivil toplum kuruluşunun temel faaliyet alanı ve etkinlik niteliği göz önünde bulundurularak bu kuruluşların yer alabilecekleri ortak kamu girişimlerinin kendilerine iletilmesi için bu konudaki ihtiyaçların yetkililerce belirlenmesi ve STK temsilcileriyle paylaşılması, sürecin yönetimini kolaylaştıracak sonuçlar doğuracaktır.

1.3. Mevcut Durum: Türk STK'larla Daha Fazla Ortak Çalışma Yürütme Talebi

Suriyeli vatandaşlara yönelik uygulanan insani yardım politikalarının başarıya ulaşmasında bu yardım faaliyetlerinin sürdürülmesi kadar ihtiyaç sahibi bireylere etkin bir şekilde ulaşılabilmiş olması da önemlidir. Bu bağlamda ortak amaçlarda hareket eden Türk ve Suriyeli STK'lar arasında verilen hizmetlerin kapsamı, niteliği, miktarı, muhatapları ve eksikliklere ilişkin verilerin neler olduğu gibi konularda daha etkin bir ortaklık ve paylaşım alanının oluşturulması gerekmektedir. Böylece faaliyet alanlarının tespitindeki yoğunluk ve eksiklik kalemleri daha rahat tespit edilebilecek ve ona göre yardım faaliyetlerinin bu kapsamda güncellenen bir stratejiyle sürdürülmesi sağlanabilecektir.

Öneriler:

--- Suriyeli vatandaşların tamamının kayıt altına alınabildiği ortak bir kayıt ve veri tabanının güncellenerek paydaşlarca kullanıma açılması ve bu kapsamda sivil toplum kuruluşlarının etkin hizmet alamayan Suriyeli vatandaşlara da ulaşabilmesinin sağlanması önemlidir.

--- Hem Türk hem de Suriyeli STK'ların kullanabileceği bu tarzda bir veri ağının sağlanmasıyla taraflar arasında konu ile ilgili sağlıklı bir iletişim ve etkileşim zemini sağlanmış olacaktır. Böylece göç sürecinin başından bu yana yürütülmüş olan faaliyetlerin ve sivil toplum kuruluşlarınca gerçekleştirilmiş olan yardımların bir envanteri çıkarılarak genel bir durum değerlendirmesinin belirli periyotlarla yapılabilmesi ve bu çerçevede nelerin yapıp/yapılmadığının daha kolay tespitiyle yığılma ve ihtiyaçların daha hızlı belirlenmesi imkanına ulaşılmış olacaktır.

1.4. Mevcut Durum: STK Faaliyetlerinde ve Yürütülen Çalışmalarda İhtiyaç Duyulan Hukuki ve İdari Konularda Danışmanlık İhtiyacının Karşılmasına Yönelik Beklentiler

Mevcut durumda yürütülmekte olan sivil toplum faaliyetlerinin tanziminde kamu kurumlarının beklediği çeşitli idari ve hukuki prosedürel aşamalar söz konusudur. Fakat bu aşamaların neler olduğu ve göçmenlerle ilgili sürecin sivil toplum düzeyinde nasıl bir idari ve hukuki hiyerarşi gözetilerek yapılması gerektiği konusunda tüm STK gönüllüleri yeterli bilgi ve hareket birliğine sahip değildir. Yürütülen çalışmaların aksamaması, idari anlamda ev sahibi ülkenin kamu bürokrasisinin çizmiş olduğu çerçeve içerisinde çalışmaların sürdürülebilmesi için bir danışmanlık hizmeti beklentisi çeşitli sivil toplum kuruluşu temsilcileri tarafından çalıştay kapsamında dile getirilen talepler arasındadır.

Öneriler:

--- Kamu, yerel birimler ve üniversite kapsamında göçle ilgili hukuki ve idari süreç uzmanlarının görev aldığı çeşitli danışmanlık bürolarının oluşturulması. Veya mevcut büroların sayısal durumunun, talep yoğunluğuna göre artırılması ve ulaşılabilir hale getirilmesi muhtemel risk ve karışıklıkların önüne geçecektir.

1.5. Mevcut Durum: Muhtemel Paydaşlara İlişkin Resmi Kurumlarca Belirlenmiş Bir Akreditasyon Sisteminin Eksikliği

Göç sürecinin meydana getirdiği en önemli kriminal sorunlardan biri de güvenliğe ilişkin konular olmaktadır. Özellikle sürecin çeşitli manipülasyonlara açık kırılabilir bir yön taşıması tüm tarafların temel faaliyetlerde gözetmesi gereken bir takım sorumlulukları da zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda özellikle kaynak, partner, ortak çalışma kuruluşlarına yönelik boyutları itibarıyla sivil alanda yürütülen çalışmaların da sürecin riskli ve kırılabilir taraflarından mümkün olduğunda uzak tutulabilmesi için bu konuda faaliyet yürütücülerinin bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Öneriler:

--- Mevcut güvenlik riskleri göz önünde bulundurularak Türk yetkili makamlarınca sivil toplum faaliyetlerinde özellikle Suriyeli gönüllülerin bilgi ve bilinçlendirilmesine yönelik olarak oluşturulmuş bir “yerli/yabancı kuruluşlar akreditasyon sistemi” nin oluşturulması ve bu sistemin ilgililerin hizmetine açılması fayda sağlayacaktır.

1 .6. Mevcut Durum: STK Çalışmalarında Resmi Makamlarca Gerekli Görülen İzin ve Onay İşlemleri İle İlgili Problemler

Sivil toplum faaliyetlerinin yürütülmesi esnasında yürürlükte olan ilgili hükümler gereği, insani yardımların sumunu kapsamında olan faaliyet her ne ise o içeriğe yönelik resmi makamların izinleri talep edilmektedir. Yardımların daha etkin sunumu konusunda durumun hassasiyetinden de taviz verilmeden daha genel bir çerçeve beklentisi ilgili taraflarca dile getirilmektedir.

Öneriler:

--- Suriyeli sivil toplum kuruluşlarının yürüttükleri eğitim, sağlık, sosyal hizmet gibi faaliyet kalemlerinde daha geniş çerçeveli bir izin ve onay sürecinin mevcut koşullarda nasıl etkili kılınabileceği konusu gündeme alınmalıdır.

--- Konuya ilişkin görüş ve beklentilerin farklı platformlarda ilgili taraflarca gözden geçirilmesi imkanının oluşturulması olumlu sonuçlar üretecektir.

1.7. Mevcut Durum: STK Faaliyetlerinde Etkin Biçimde Çalışanların Mevcut Kurallara Göre Belirlenmiş ve Göçmenlerin Tabi Oldukları Seyahat Kısıtlılığı Nedeniyle Yaşadıkları Problemler

Sivil toplum faaliyetlerinde gönüllü olarak yer alan bireylerin ve temsilcilerin insani yardımların koordinasyonu ile ilgili olarak nispeten mobil olmasını gerektiren sebepler sürecin meydana getirdiği olağan durumlarından biridir. Suriyeli göçmenlerle ilgili olarak yürürlükte olan ve Göç İdaresi bünyesinde aktive edilen şehirlerarası seyahat izinleri de mevcut koşulların gerektirdiği muhtemel faktörler göz önünde bulundurularak sürdürülmektedir. Ancak özellikle insani yardım faaliyetlerinin temin ve koordinesinde yer alan Suriyeli STK temsilcileri ile yaşlı veya hasta olan göçmenler açısından ilgili seyahat kısıtlılığının zaman zaman zorlayıcı ve insani olmayan durumlar doğurabilme ihtimali tarafların iyileşme beklentisi ile dile getirdiği hususlar arasında yer almaktadır.

Öneriler:

--- İnsani yardımların temin, tanzim ve dağıtımında etkin çalışan Suriyeli sivil toplum gönüllülerinin bu faaliyetlerle ilgili gerekçeler söz konusu olduğunda ve ilgili durum resmi muhataplarca makul bulunduğu takdirde daha esnek bir seyahat imkanının bu kişiler için söz konusu olması, bu konudaki beklentileri karşılayacaktır.

--- Yaşlı ve hasta olan Suriyeli göçmenlerin seyahat izinleri için ilgili gerekçelerin resmileştirilmesine bağlı olarak telefonla randevulu bir sistem üzerinden seyahat izinlerinin sağlanması veya mevcut durumun iyileştirilmesi konu ile ilgili daha insani bir yol haritası çizebilecektir.

2. Uyum Sürecine Yönelik Mevcut Durum Analizi ve Öneriler

2.1. Mevcut Durum: Uyuma Yönelik Olarak Yürütülen Faaliyetlerin Eğitim ve Sağlık Alanlarında Yoğunlaşmış Olması ve Uyum Sürecine İlişkin Çeşitlilik İhtiyacı

2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı ile birlikte Türkiye, yaşam hakkının kutsallığı ve insani çerçevede gelişen ortak kültür ve medeniyet bağlarının kuvvetlendirdiği bir boyutta savaştan kaçarak ülkeye sığınan Suriyeli göçmenlere yönelik iâşe ve ibate sürecini öncelikli olarak koordine etmeye çalışmıştır. Savaş koşullarının ağırlaşması ve tahribatın artmasıyla birlikte zaman içerisinde dönem dönem yeni ve yoğun göçler de yaşanmaya devam etmiştir. Bu süreçte resmi mercilerce yürütülen hizmet ve faaliyetler, sivil toplum gönüllülerinin desteğiyle de bir süreklilik içerisinde bugüne kadar ulaşmıştır. Fakat Suriye ve genel olarak Ortadoğu'da devam eden iç karışıklıklarla, yıkıcı savaş koşullarının ortadan kalkmaması nedeniyle göçmenlerin mevcut varlıkları ve onların içinde bulunduğu şartlarla ilgili olarak biçimlenen gelecek tasavvurunun da uzun vadeli olarak yeniden ele alınması zaruri hale gelmiştir.

Bu bağlamda uyum olgusunun dinamik ve süreklilik arz eden bir yaklaşımla koordine edilebilmesi açısından uyum imkanlarının; resmi makamlar, sivil toplum, üniversite ve toplum düzeyinde olmak üzere tüm taraflarca mutabık kalınmış bir stratejiyle ilerletilmesi gerekmektedir. Kuşkusuz savaş sürecinin yıkıcı ve dehşet verici olan ilk aşamasında yaşanan göçlerle birlikte birinci öncelik göçmenlerin güvenli yaşam koşullarının ivedilikle oluşturulması, iâşe ve ibate ihtiyaçlarının giderilmesi ekseninde bir yoğunlukla ele alınmıştır. Ancak uzun vadeli ve sağlıklı bir uyumun sağlanabilmesi açısından travma sonrası süreçte sosyal politikaların da eşlik ettiği bir etaba geçiş, aşamalı olarak gerçekleşmektedir. Bu

süreçte uyum politikasının eğitim ve sağlık gibi temel eksenlerdeki hassasiyetlerden ödün verilmeden, gündelik hayatın çeşitliliği nispetinde ortaya konulması, farklı kültürel kategorilerin karşılaşmalarına yönelik sosyolojik eşiklerin de gözetildiği, ihtiyaçların derinlemesine izlenmesiyle güncelleştirilebildiği bir formatta geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Öneriler:

--- Suriyelilerin ve yerel halkın birlikte eğitim görebilecekleri, ortak faaliyet ve paylaşımlar geliştirebilecekleri mekanizmaların oluşturulması kültürel karşılaşmaları ve bu karşılaşmalardan doğan farklılıkların algılanma biçimlerini olağan eşiklere çekebilecektir. Bu bağlamda kadınlara yönelik meslek edindirme kurslarının Suriyeli ve Türk kadınlardan oluşacak biçimde düzenlenmesi etkili olabilir. Benzer şekilde Suriyeli ve Türk gençlerin birlikte sosyalleşebilecekleri ortak yaşam alanlarının oluşturularak sağlıklı etkileşim koşullarının geliştirilmesi ve böylelikle tek kültürlü uyum sürecinden karşılıklı bir sürece geçilmesi uyumu hayatın olağan akışına dahil eden bir sosyal politikaya dönüştürmüş olacaktır.

--- Ayrıca uyum süreci, karşılıklı iki farklı tarafı olan bir geçiş ve birlikte yaşama durumu olduğu için yerel halkın Suriyelilere yönelik yaklaşımlarında da farkındalık sağlayacak fikir paylaşımların ve tartışma alanlarının oluşturulması muhtemel krizlerin çözümünde hoşgörülü yaklaşımların çoğalmasını sağlayacaktır.

2.2. Mevcut Durum: Uyum Sürecinin En Önemli Kriz Eşiklerinden Biri Olan “Dil” Sorununun Aşılmasına Yönelik Daha Geniş Bir Alt Yapı ve Hizmet Beklentisi

Dil farklılığı genel itibariyle göç sürecinin en önemli uyum başlıklarından biridir. Zira farklı bir kültürel yapı içerisinde tüm sosyal ve psikolojik anlam verme mekanizmaları dil örgüsü etrafında şekillenmekte ve göçmenin bulunduğu yerde göç sonrası hayatını tanzim edebilmesinde dil bariyerinin aşılması oldukça önemli bir karşılığa denk gelmektedir. Eğitim başta olmak üzere özellikle genç Suriyelilerin sağlıklı bir gelecek tasavvuru geliştirebilmelerinde ve istihdamdan sosyal hayatın uyumlu bütünleşmesine kadar gündelik hayatın göç sonrası inşası, dil probleminin halledilmesine bağlı olarak ilerlemektedir. Bu

konuda Türkiye’de resmi ve sivil toplum düzeyinde pek çok Türkçe eğitim kursu açılmış ve Suriyelilerin Türkçe’ yi daha iyi konuşabilmelerine yönelik çeşitli sertifika programları geliştirilmiştir. Ancak göçmen sayısının fazla olması ve bazı yerlerde kimi kötü niyetli yaklaşımların Suriyelilerin yaşadığı dil sorununun ekonomik bir istismar alanı olarak değerlendirmesi kaliteli ve yetkin bir dil eğitiminin yaygınlaşmasını sekteye uğratabilmektedir.

Öneriler:

--- Suriyelilerin Türkçe’yi daha rahat ve etkin bir biçimde öğrenmelerini sağlamaya yönelik olarak resmi kurumların bünyesinde ve denetiminde daha fazla sayıda kursun açılması teşvik edilmelidir.

--- Suriyelilere hizmet veren mevcut Türkçe kurslarının verimliliği düzenli olarak yetkililerce denetlenmelidir. Ve bu kursların potansiyellerinin geliştirilmesi üzerine çalışılmalıdır.

--- Türkçe kurslarına yönelik talebin artırılması amacıyla bu kurslara kayıt yaptıracakları teşvike yönelik burs, harçlık, gider karşılama gibi masrafların da mümkün olduğunca gündeme alınarak yetkililerce değerlendirilmesi dil konusundaki uyum sürecini hızlandırmada etkili sonuçlar verebilecektir.

2. 3. Mevcut Durum: Vatandaşlıkla İlgili Aksaklıklar ve Uygun Koşulların Oluşmaması Nedeniyle Eğitimli Göçmenlerin Avrupa’ya Gidişi Meselesi

Göç süreci pek çok yaşam deneyimini yerinden sarsarak göç öncesi rol ve statülerin alt üst olduğu yeni bir etabı her bir göçmen için zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda özellikle göç öncesi süreçte mevcut eğitim ve meslek gibi yetkinlik alanlarında statü kayıpları yaşayan bireylerin sosyal ve psikolojik uyumunda etkili olan en önemli aşamalardan birisi “vatandaşlık alma”, “diploma denkliği sağlama” ve “edinilmiş mesleklerin göç sonrası icrası” na yönelik problemlerin ivedilikle çözüme kavuşturulmasıdır. İlk göç edilen ülke olarak Türkiye’de bu sorunların çözümünde yaşanan aksaklık ve gecikmeler de eğitimli Suriyelilerin özellikle Avrupa ülkelerine gidişlerinin önünü açmakta ve mevcut istihdam potansiyelinin ülke lehine de olarak şekilde değerlendirilmesine engel olmaktadır. Çalıştay kapsamında özellikle Suriyeli Diş Hekimleri Derneği temsilcilerinin yaşanan problemlerin çözümündeki gecikmelerden ve uygun koşulların bulunamamasından dolayı diş hekimliği uzmanlığı da

almış pek çok meslektaşlarının Türkiye'den Avrupa'ya gitmek zorunda kaldıklarını ifade etmeleri de bu durumu teyid eden örnekler arasındadır.

Öneriler:

--- Vatandaşlıkla ilgili sürecin şeffaf ve hızlı bir biçimde ele alınması bekleme aşamasında olanlar açısından bir kalıcılık temini anlamına gelecektir. Bu konuda resmi makamların hassasiyeti büyük önem arz etmektedir.

--- Diploma denkliklerinin sağlanması ile ilgili prosedürle süreçlerin Suriyeli gençlerce çok iyi bilinmemesi sürecin aksamasına zaman zaman da yürütülememesine yol açmaktadır. Bu bağlamda yerel birimlerin, üniversitelerin bünyesinde oluşturulacak “danışma ve yönlendirme” ofislerinin bu konudaki farkındalığı artıracığı ve bilgi kirliliğinden doğan kafa karışıklıklarının önüne geçeceği bir gerçektir.

--- İstihdam potansiyeli bulunan eğitilmiş Suriyelilerin ihtiyaca göre özellikle Suriyeli vatandaşların yoğun olarak hizmet aldıkları yerlerde mevcut ihtiyaçların gözetilmesiyle görevlendirilmeleri hem dil farklılığının ortaya çıkardığı problemleri giderecek hem de sonraki süreçte sağlıklı bir istihdam stratejisi ortaya koyarak Avrupa'ya göçleri azaltacak koşulların temini anlamına gelecektir. Nitekim kayıtlı istihdam, uzun vadeli sağlıklı bir uyumun da uygun koşullarını hazırlamış olacaktır.

2.4.Mevcut Durum: Eğitimde Uygulanan “Kaynaştırma” Sürecine Yönelik Göçmenlerde Oluşan Kültürel Asimilasyon Kaygılarının Giderilmesi

Milli Eğitim Bakanlığı'na eğitimde daha etkin bir uyum sürecinin geliştirilebilmesi amacıyla uygulanan Geçici Eğitim Merkezleri'nden kaynaştırma sınıflarına geçişle ilgili olarak çalıştay kapsamında Suriyeli STK temsilcilerinin dile getirdiği bir husus da bu eğitimin Suriyeli çocuklarda kültürel aidiyeti zayıflatma riski meydana getirebileceği ihtimali olmuştur. Tedrici olarak MEB müfredatına geçme ve aynı fiziksel ortamları paylaşma biçiminde gelişen kaynaştırma eğitimi çocuk bireylerin uyumu açısından önem taşımaktadır. Bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığı'nın yol haritasında belirttiği üzere Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü koordinatörlüğünde, okullarda öğrenimlerine devam eden Suriyeli öğrencilerin isteğe bağlı olarak kendi dillerini ve kültürlerini yaşatmaları amacıyla ders saatleri dışında kendi dillerinde eğitim programlarının uygulanması da yer almaktadır.

Öneriler:

--- Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitimle entegrasyon stratejisi kapsamında Geçici Eğitim Merkezleri' ni aşamalı olarak kapatarak yürüttüğü kaynaştırma sisteminin beraberinde getirdiği ve Suriyeli ebeveynlerde oluşan, çocuklarının Arapça'yı ve kendi kültürlerini unutacakları yönündeki kaygıların dikkate alınması Suriyeli çocuklar arasındaki okullaşmayı da artıracaktır.

--- Bu tür kaygılarla ve kültürel bir takım gerekçelerle çocuklarını okula göndermeyen aileler varsa onlara ulaşılmalı ve bir "eğitimde rehberlik" birimi öncülüğünde Suriyeli sivil toplum kuruluşları da bilgilendirilerek onlar aracılığıyla periferide kalmış Suriyelilere de ulaşmanın yolları aranmalıdır.

--- Mevcut uygulamaların ilgili kaygıları güçlendirme yönünde ilerlememesi konusunda yetkililerin de gereken hassasiyeti göstermesi ve muhataplarla paylaşması uyum sürecinde karşılıklı güvenin de pekişmesine katkı sunacaktır.

2.5. Mevcut Durum: Resmi Hizmetlerin Alınışı Sırasında Yaşanılan Kültürel/Dini Hassasiyetlerin Gözetilmesi, Dil, Üslup ve Önyargı Sorunlarının Aşılmasına Yönelik Talepler

Göç sonrası sürecin en önemli karşılaşma etaplarından biri olan gündelik hayat ekseni, karşılıklı sosyo-kültürel anlayış farklılıklarının meydana getirmesi muhtemel krizlerin bertaraf edilebilmesi sağlıklı bir uyum ikliminin oluşturulabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle özellikle Şanlıurfa açısından ele alındığında Suriyelilerle yerel halkın, gündelik hayatın olağan akışına tekabül eden temas alanlarında karşılıklılık esasına dayalı bir hoşgörü ve kaynaşma stratejisi ile hareket etmeleri kaçınılmazdır. Yukarıda da değinildiği üzere uyum sürecinin karşılıklılık esasına dayalı niteliği, bu temas alanlarında kültürel farklılıkların tolere edilebilmesini sağlayacak, önyargıya dayalı ötekileştirme risklerinin minimize kılındığı, insani ilişkilerde manipüle edici bir dil ve üslup sorununun ve bu sorunların yol açabileceği muhtemel krizlerin sağduyuyla aşılabilir hale getirildiği sosyal politikalara da ihtiyacı zaruri kılmaktadır.

Bu bağlamda her ne kadar iki halk arasında ortak bir din, kültür ve coğrafya mirası söz konusu olsa da toplumsal yaşam ve değişim koşullarının beraberinde getirmiş olduğu gündelik alışkanlıkların bazı noktalarda anlayışları da farklılaştıran olağan bir çerçeveye sahip olduğu açıktır. Mevcut çerçevelerin her iki halk açısından hoşgörü ekseninde bir esnekliğe kavuşturulması uyuma yönelik temelden bir dokunuş olacaktır.

Öneriler:

--- Şanlıurfalıların ve Suriyelilerin birbirilerinin kültür ve yaşam alışkanlıkları hakkında bilgilendirilmelerini sağlayacak bir birlikte yaşam kültürü rehberlik hizmeti veya gönüllülük ekseninde geliştirilebilecek bir bilgilendirme süreci, mevcut durumun ihtiyaçlarına göre planlanmalı ve hayata geçirilmelidir.

--- Özellikle yerel halkın, Suriyelilerin kent genelindeki istihdamını kendileri açısından ekonomik bir risk olarak algılamalarını ve bu çerçevede gelişmiş önyargılarını bertaraf edecek, birlikte girişimi destekleyecek iş ve istihdam politikalarının artırılması sosyal kaynaşmanın da önünü açacaktır.

--- Resmi kurumlarda hizmet veren pozisyonundaki personelin Suriyelilere yönelik çalıştayda dile getirilmiş olan çeşitli üslup ve önyargı problemlerinin önünü açacak biçimdeki yaklaşımları varsa dikkatle incelenmeli ve bu konuda daha hassas olunması gerektiği noktasında gerekli eğitimler, hizmet seminerleri düzenlenerek verilebilmelidir. Aynı şekilde resmi kurumlara hizmet almak amacıyla başvuran Suriyelilerin de personele karşı tavırlarında daha hassas olmaları gerektiği de bir gerçektir. Bu karşılıklı hassasiyetlerin geliştirilmesinde Suriyeli STK'ların da gerekli yaygın bilgilendirmeleri yapmaları yönünde beklenti temsilcilerle sürekli olarak paylaşılmalıdır.

--- Sosyal uyum konusunda karşılıklı duyarlılık eşiklerini yükseltecek projeler oluşturulmalı ve desteklenmelidir.

2.6. Mevcut Durum: Türk ve Suriyeli Kanaat Önderlerinin, Sivil Aktörlerin Uyum Sürecindeki Muhtemel Sosyo-Kültürel Sorunların Çözümünde Aktive Edilebilmesine Yönelik Ortak Fikir Alışverişi İmkanlarının Sağlanması ve İletişim Kanallarının Oluşturulması

Göç olgusu; farklı toplum, kültür, inanç, anlayış ve pratiklerin kimi zaman gönüllü kimi zaman da gönülsüz karşılaşmalarla bir araya geldiği ve bir arada seyretmek zorunda olduğu uzun bir zaman dilimini içermesi bakımından bir “süreç”e tekabül etmektedir. İdeal uyum koşullarının geliştirilebilmesi açısından sürecin insani paydayı ve ortak vurguları kuvvetlendirecek bir yaklaşımla ele alınmış politikalarla gelişmesi ve ayakta tutulması sağlanmalıdır. Bu noktada özellikle bir toplumun en temel sosyolojik sondaj ve en doğal toplumsal kontrol mekanizmalarından biri olan kanaat önderlerinin süreçteki rollerinin de yeniden düşünülmesi ve etkinliklerinin artırılması önem arz etmektedir. Suriye iç savaşının başladığı 2011 ve yılından bu yana gelişen göç sürecinde toplumsal çeşitlilik alanı oldukça geniş olan bir Suriyeli göçmen kitlesi Şanlıurfa’ya gelmiş bulunmaktadır. Bu kişiler arasında göç öncesi Suriyesinde kendi toplumunun kanaat önderi, bulunduğu bölgenin dini anlamda saygınlık ve itibar sahibi, sosyal hayatın önce gelen aktörü konumunda pek çok kişi de yer almaktadır. İlgili kişilerin uyum aşamasının daha etkin ve hoşgörülü bir biçimde sürdürülmesine yönelik olarak geliştirilecek politikalarda aktive edilmesi, karar aşamalarında görüşlerine başvurulması sürecin selameti açısından büyük katkılar sağlayabilecek bir potansiyele de işaret etmektedir.

Öneriler:

--- Suriyeli STK’lar aracılığıyla göç sürecinin başından bu yana Şanlıurfa’ya gelmiş olan Suriyeli sivil kanaat önderi, yerel önde gelenler, dini karizma sahibi aktörler gibi kategorilere ulaşımın ve etkili bir temasın resmi, sivil, üniversite gibi kanallardan sağlanması ve bu kimselerin Şanlıurfalı muadilleriyle bir araya getirilmesine yönelik girişimlerin hızlanması uyum sürecine başta güven almak üzere farklı başlıklarda olumlu katkılar sağlayacaktır.

--- Bu kişilere ulaşıldıktan sonra kendileriyle sürekli bir temasa ve fikir alış verişine imkan sunacak iletişim kanallarının oluşturulması, uyum sürecini olumsuz etkileyebilecek muhtemel krizlerde nasıl bir yol alınması gerektiği ile ilgili olarak Suriyeli kanaat önderleri tarafından ortaya konulacak yaklaşımların dikkate alınması önem arz etmektedir.

--- Uyum sürecinin sosyal politikalar etabında hem Şanlıurfalı hem de Suriyeli kanaat önderlerinin fikirlerinin de yer alacağı bir “kriz ve müdahale” stratejisinin belirlenmesi ve bu kişilerden oluşan bir ekibin oluşturulması, sorunların önünün alınmasında ve büyümesinin önlenmesinde her iki halka da güven veren bir mekanizma olarak işletilebilir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Rapor, göç sürecinin Şanlıurfa açısından nasıl ilerlediğinin analizini yapabilmek ve uyum konusunda farklı görüş ve yaklaşımların neler olabileceği ile ilgili olarak konunun önemli muhataplarını bir araya getirmiş olan bir çalıştayın çıktılarını içermesi açısından önem taşımaktadır. Göç sürecindeki koordinasyonun önemli ve güçlü ve paydaşlarından biri olan Suriyeli sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden bir kısmının görüşleri ekseninde öne çıkan sorunların tespiti ve tartışılması noktasında da konunun muhataplarına katkı sağlayıcı niteliktedir. Zira sivil toplum alanı her zaman için mevcut durumun panoramik bir izahını

yapabilme açısından dinamik ve sahanın nabzını süreklilik esasına göre tutabilmek açısından da kilit sayılabilecek bir işleve sahiptir. Bu bağlamda çalıştay çıktıları da ağırlıklı olarak bu eksenin tespiti ve başlangıç düzeyinde gerçekleşen bu toplantıyı periyodik sayılabilecek bir süreklilikte iletme amacının temelinde değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Göç sürecinin idaresinde etkili paydaşların karşılaştıkları sorunların daha çok şifahi aktarımlar düzeyinde kalmaması, problemlerin ilgili mercilere iletilmesi, öne çıkan eğilimlerin karar mekanizmalarınca işletilebilecek bir verimliliğe ulaştırılmasının sağlanabilmesi, çalıştay kapsamında taraflarca dile getirilen en önemli temennilerden biri olmuştur.

Ayrıca süreç analizi tartışmalarında, kurumlararası koordinasyon eksikliği ve yapılan toplantılarda öne çıkan fikirlerin karar alma aşamalarında dikkate alınması gerekliliği; Suriyeli STK'ların devlet kurumlarınca yürütülen çalışmalara gönüllü olarak destek verme isteği, bilgi ve saha tecrübelerinin paylaşılmasına yönelik talepler; Türk STK'larla daha fazla ortak çalışma yürütme talebi; STK faaliyetlerinde ve yürütülen çalışmalarda ihtiyaç duyulan hukuki ve idari konularda danışmanlık ihtiyacının karşılanmasına yönelik beklentiler; muhtemel paydaşlara ilişkin resmi kurumlarca belirlenmiş bir akreditasyon sisteminin eksikliği; STK çalışmalarında resmi makamlarca gerekli görülen izin ve onay işlemleri ile ilgili problemler; STK faaliyetlerinde etkin biçimde çalışanların mevcut kurallara göre belirlenmiş ve göçmenlerin tâbi oldukları seyahat kısıtlılığı nedeniyle yaşadıkları problemler dile getirilmiştir.

Uyum ana temasında ise, uyuma yönelik olarak yürütülen faaliyetlerin eğitim ve sağlık alanlarında yoğunlaşmış olması ve uyum sürecine ilişkin çeşitlilik ihtiyacı; uyum sürecinin en önemli kriz eşiklerinden biri olan “dil” sorununun aşılmasına yönelik daha geniş bir alt yapı ve hizmet beklentisi; vatandaşlıkla ilgili aksaklıklar ve uygun koşulların oluşmaması nedeniyle eğitilmiş göçmenlerin Avrupa'ya gidişi meselesi; eğitimde uygulanan “kaynaştırma” sürecine yönelik göçmenlerde oluşan kültürel asimilasyon kaygılarının giderilmesi; resmi hizmetlerin alınışı sırasında yaşanan kültürel/dini hassasiyetlerin gözetilmesi, dil, üslup ve önyargı sorunlarının aşılmasına yönelik talepler; Türk ve Suriyeli kanaat önderlerinin, sivil aktörlerin uyum sürecindeki muhtemel sosyo-kültürel sorunların çözümünde aktive

edilebilmesine yönelik ortak fikir alışverişi imkanlarının sağlanması ve iletişim kanallarının oluşturulması gibi başlıklar öne çıkmış ve tarafların tespit ve önerileriyle birlikte tartışılmıştır.

Sonuç itibarıyla; sürecin güçlüklerle dolu ve yer yer kırılmalı yapıyı gözeterek, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile ilerleyecek tüm iletişim kanallarını etkin kılan, konunun tüm muhataplarını ortak insani ve vicdani ilkeler etrafında birleşerek her defasında yeniden iyi niyetlerle bir araya getiren, fedakarlıkları gözetip takdir ederken, eksikliklerin de tespit ve tanzimine imkan tanıyan bir uyum stratejisinin sürecin uzun vadeli onarımına herkesi memnun edecek katkılar sunacağını ve bu bağlamda tüm tarafları en yüksek hassasiyette gerçekleştirecek karşılıklı ve açık bir sorumluluğa çağırıldığını ifade etmek mümkündür.

Raporu Hazırlayanlar:

Dr. Fatma Çakmak (HÜGÖÇ Müdür Yardımcısı)

Dr. Hakan Gülerce (HÜGÖÇ Müdür Yardımcısı)

EK.1. Çalıştay Kapsamında Ele Alınan Temel Tartışma Eksenlerini Belirleyen Soru Listesi

Birinci Oturum

Şanlıurfa'da Faaliyet Gösteren STK'ların Temel Nitelikleri ve Suriyelilere Yönelik Gerçekleştirdikleri Faaliyetlerin Durum Analizi

1. Katılımcı STK'lar uluslararası, ulusal, ya da yerli STK kategorilerinden hangisine girmektedir ve Suriyeli sığınmacılar için yürüttükleri temel faaliyetler nelerdir?
2. Devlet kurumları ve BM örgütleriyle ya da diğer STK'larla (uluslararası, ulusal, yerel) işbirliği yapmakta mıdır, yapıyorlarsa bu işbirliğinin niteliği nedir?
3. BM, AB veya diğer ülkelerden ya da uluslararası STK'lardan herhangi bir fon almakta mıdır ve yürüttükleri faaliyetler için yeterli fonlara sahip midirler?
4. Suriyeli STK'lar STK'laşma sürecinde devlet izinlerin alınmasında, kamu bürokrasisiyle uyum içinde çalışma noktasında hangi sorunlarla karşılaşmaktadır?

5. Kaç kişilik bir ekiple çalışmalar yürütülmektedir? İnsani yardım ve özellikle mültecilere yönelik yardımlar hakkında ekibin sahip olduğu eğitim ve tecrübe düzeyi nedir?
6. Hizmetlerin eriştiği nüfusun genişliği nedir, hedef kitleler hangi kriterlere göre belirlenmektedir?
7. Götürülen hizmetin niteliği nelerdir? Sığınmacılara yeterli destek ulaştırılabilmekte midir?
8. Halkın Suriyelilere karşı bakış açısı ve algısı konusunda STK'ların gözlemleri nelerdir?
9. Genel STK faaliyetleri dışında Suriyelilerin topluma uyumu konusunda da bir plan ve strateji yürütmekte midirler?
10. Yardım faaliyetlerinin esas motivasyonlarını nasıl sağlamaktadırlar?
11. Suriyeli mültecilerin sağlık sorunları ile ilgili görüşler nelerdir?
12. Suriyeli mülteci çocukların eğitimleri konusunda ne gibi faaliyetler yapılıyor?
13. Suriyeli mülteci gençlerin toplumsal uyum ve istihdamı için ne gibi çalışmalar yapılıyor?
14. Yabancı bir STK olarak önlerindeki en büyük zorlukların ne olduğunu düşünüyorlar?

İkinci Oturum

Süreç Yönetiminde Görüş ve Beklentiler

1. Barınma, sağlık, çalışma hakkı, eğitim ve uyum konusunda STK'ların yürüttükleri faaliyetler ile ilgili genel ihtiyaçlar nelerdir?
2. Barınma merkezlerindeki Suriyelilerle kentli Suriyelilerin temel sorun alanları nasıl öne çıkmaktadır ve çözüm için neler düşünülmektedir?
3. Göç sürecinin Şanlıurfa'da ürettiği muhtemel sosyal ve ekonomik kriz eşikleri nasıl değerlendirilmelidir?
4. İnsani karşılama alanlarındaki gerginlikleri gidermeye yönelik STK girişimleri ve diğer kurumlara ait görevler neler olabilir?
5. Diğer ihtiyaç, beklenti ve öneriler.